

EEE 1608/25

JÄRELDUSTE EELNÕU

Teema: EMP nõukogu 61. istungi (Brüssel, 20. november 2025) järeltuste eelnõu

---

EMP nõukogu 61. istung toimus 20. novembril 2025 Islandi välisministri Þorgerður Katrín Gunnarsdóttiri eesistumisel Brüsselis. Istungil osalesid Taani Euroopa asjade minister Marie Bjerre, kes esindas Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariiki, Norra välisminister Espen Barth Eide ja Liechtensteini välis-, keskkonna- ja kultuuriminister Sabine Monauni ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse esindajad.

EMP nõukogu liikmed arutasid Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EMP leping) üldist toimimist ning pidasid poliitilise mõttevahetuse ELi lihtsustamiskava ja EMP lepingu teemal.

Ukraina

1. Tuletades meelde oma varasemaid järeldusi, kinnitasid EMP nõukogu liikmed taas oma jätkuvat ja vankumatut toetust Ukraina sõltumatusele, suveräänsusele ja territoriaalsele terviklikkusele riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piirides. EMP nõukogu liikmed jätkavad sarnaselt meelestatud partnerite ja liitlastega koordineerides Ukrainale ja Ukraina rahvale ulatusliku poliitilise, rahalise, majandusliku, humanitaar-, sõjalise ja diplomaatilise toetuse andmist.
2. Vaatamata USA ja Euroopa pidevatele diplomaatilistele jõupingutustele saavutada rahu ja Ukraina valmisolekule see saavutada, on Venemaa suurendanud Ukraina vastu, eriti tsiviilisikute ja -taristu vastu suunatud raketi- ja droonirünnakute intensiivsust, mis näitab, et Venemaal puudub tõeline poliitiline tahe agressioonisõda lõpetada ja pidada sisulisi rahuläbirääkimisi. EMP nõukogu liikmed kutsusid Venemaad taas tungivaltp üles leppima kokku täielikus, tingimusteta ja koheses relvarahus, millega Ukraina nõustus 2025. aasta märtsis, ning kordasid oma toetust kõikehõlmavale, õiglasele ja püsivale rahule Ukrainas, mis tugineb ÜRO põhikirja põhimõtetele ja rahvusvahelisele õigusele. Sellega seoses tuletasid EMP nõukogu liikmed meelde 6. märtsil 2025 esitatud põhimõtteid, millest rahuläbirääkimistel peaks juhinduma.
3. EMP nõukogu liikmed jätkavad rahupüüdluste toetamist, eelkõige hea tahte koalitsiooni kaudu ja koostöös Ameerika Ühendriikidega ning intensiivistades oma ülemaailmset suhtlust.

Koostöö EMPs

4. EMP nõukogu tõstis esile ELi ja EMP EFTA riikide vaheliste suhete põhialuseks oleva EMP lepingu jätkuvat ja suurenevat tähtsust, eelkõige geopoliitilise ebakindluse ajal, ning rõhutas EMP lepingu kahesambalise struktuuri tähtsust.
5. Ta tunnistas, et EMP EFTA riigid on asjaomastes komiteedes, eksperdirühmades, uuringutes ja asutustes osaledes ning omapoolseid märkusi esitades andnud positiivse panuse EMPs kohaldatavaid ELi õigusakte ja programme käsitlevate otsuste ettevalmistamisse.
6. Lisaks tunnistas EMP nõukogu, et EFTA järelevalveamet ja Euroopa Komisjon on andnud positiivse panuse EMP lepingu täitmise järelevalvesse kõigis EMP riikides.
7. EMP nõukogu toonitas, et on tähtis kutsuda EMP EFTA ministrid asjaomastele ELi eesistujariikide korraldatud ELi ministrite mitteametlikele kohtumistele ja ministrite konverentsidele, mis on olulised EMP EFTA riikide siseturul osalemise seisukohast. Ta avaldas praegusele eesistujariigile Taanile ja järgmistele eesistujariikidele tänu selle tava jätkamise eest.
8. EMP nõukogu rõhutas hästi toimiva siseturu tähtsust kogu Euroopas majanduskasvu hoogustamise ja uute töökohtade loomiseks vajalike tingimuste tugevdamise jaoks. EMP nõukogu tuletas meelde kasu, mis tuleneb neljast vabadusest ning ettevõtjatele võrdsete ja õiglaste konkurentsitingimuste tagamisest, rõhutades, et siseturu reeglid hoogustavad innovatsiooni, konkurentsivõimet ja kaubandust.
9. EMP nõukogu leppis kokku, et on tarvis veelgi tugevdada jõupingutusi teabe jagamiseks selle kohta, mis on EMP leping ning millist kasu kodanikud ja ettevõtjad sellest saavad. Ta rõhutas, et EMP lepingu parem tundmine kogu EMPs kõikidel tasanditel on kõigi lepinguosaliste huvides ja aitab kaasa siseturu heale toimimisele. Seetõttu kutsus EMP nõukogu EMP riike tungivalt üles tagama, et EMP lepingut puudutav teave oleks kiirelt ja lihtsalt kättesaadav.

10. Tunnistades parlamentaarse koostöö ning majandus- ja sotsiaalpartnerite koostöö olulist rolli, võttis EMP nõukogu teadmiseks 25. mail 2025 Akureyris toimunud EMP parlamentaarse ühiskomitee 63. istungi vastu võetud resolutsiooni, mis käsitleb EMP ühiskomitee 2024. aasta aruannet EMP lepingu toimimise kohta.

Poliitiline dialoog

11. EMP nõukogu tunnistas, et ELi ja EMP EFTA riikide tihe partnerlus on pikaajalise ühise jõukuse ja stabiilsuse parim tagatis. Need tihedad suhted on aidanud tugevdada Euroopat, mis rajaneb rahul, demokraatial, õigusriigi põhimõttel ja inimõigustel. EMP nõukogu tervitas liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning Islandi, Liechtensteini ja Norra välisministrite vahelist ministritasandi poliitilist dialoogi, kus osalised pidasid mitteametliku mõttevahetuse vastastikust huvi pakkuvate välispoliitikaküsimuste üle, nagu Ukraina ja Venemaa, transatlantilised suhted ja Lähis-Ida, ning toonitas, et on oluline jätkata seda tava, et EMP EFTA riikide ametnikke kutsutakse osalema poliitilistes dialoogides, mida peetakse koos ELi nõukogu tööruhmadega.

EMPs kohaldatavate asjaomaste ELi õigusaktide inkorporeerimine

12. Võttes teadmiseks EMP ühiskomitee eduaruande, avaldas EMP nõukogu tänu ühiskomitee töö eest EMP lepingu jätkuvalt eduka ja hea toimimise tagamisel.
13. EMP nõukogu tunnustas käimasolevat tööd EMP lepingusse inkorporeerimist ootavate ELi õigusaktide arvu vähendamiseks ning seda, et 2025. aastal on tehtud ELi institutsioonide ja EMP EFTA riikide ühiste jõupingutuste tulemusel suuri edusamme. Ta märkis siiski, et mahajäämus on endiselt suur, ning rõhutas vajadust teha täiendavaid jõupingutusi ja jätkata tihedat koostööd pikalt seisnud dokumentidega, et tagada EMPs õiguskindlus ja ühtsus. Samuti toonitas EMP nõukogu, et on tähtis tagada *acquis'* õigeaegne ülevõtmine riikide õigussüsteemidesse.

Majandusjulgeolek ja siseturu konkurentsivõime

14. EMP nõukogu tunnistas jätkuvaid probleeme rahvusvahelises kaubanduses ajal, mil ülemaailmsed tarneahelad on surve all, ning kinnitas taas oma pühendumust avatud, õiglasele ja kestlikule kaubandusele ning reeglitel põhinevatele kaubandussuhetele.
15. Lisaks rõhutas EMP nõukogu siseturu tähtsust Euroopa konkurentsivõime, strateegilise autonoomia – säilitades seejuures avatud majanduse –, majandusliku julgeoleku, vastupanuvõime, toiduga kindlustatuse, tööstuse uuendamise, tehnoloogia vallas juhtpositsioonil püsimise ja ärikeskkonnana atraktiivsuse tagamisel. Samal ajal kui uued poliitikameetmed ja algatused arenevad, on ELi ja EMP EFTA riikide ühine huvi tagada hästi toimiv siseturg ja säilitada võrdsed tingimused nii maailmas laiemalt kui ka siseturul, et tulla toime praeguste geopoliitiliste väljakutsetega niisugustes küsimustes nagu ülemaailmne konkurents, kliimamuutused, rohe- ja digipööre, strateegilised sõltuvused ja tarneahelariskid strateegilistes sektorites.
16. EMP nõukogu rõhutas, et innovatsiooni- ja ettevõtlussõbraliku keskkonna loomine on tähtis, selleks et tugevdada konkurentsivõimet kogu EMPs, ning märkis, et on oluline vähendada strateegilisi sõltuvusi tundlikes sektorites ja lihtsustada regulatiivseid protsesse. EMP nõukogu tervitas jõupingutusi õigusnormide lihtsustamiseks ja tarbetu halduskoormuse vähendamiseks seadusandlike ja muude kui seadusandlike algatuste, sealhulgas koondpaketi ettepanekute kaudu, kuna need on eriti olulised väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) jaoks, kes moodustavad valdava osa EMP ettevõtjatest.
17. EMP nõukogu toonitas ELi ja EMP EFTA riikide tiheda koostöö tähtsust majandusliku julgeoleku ja vastupanuvõime suurendamisel ning tarneahelate kindlustamisel ja tugevdamisel tarneallikate mitmekesistamise ja tootmisvõimsuse suurendamise kaudu siseturul, eelkõige heiteta ja vähese heitega tehnoloogiate valdkonnas kooskõlas Pariisi kokkuleppe täitmist käsitleva esimese ülemaailmse kokkuvõtte punktiga 28, aga ka kiipide ja kriitilise toorme valdkonnas. EMP-sisese majandusjulgeoleku küsimuses tuleks keskenduda konkurentsivõime edendamisele kogu EMPs, ühiste majandusjulgeolekuriskide eest kaitse tagamisele ning selliste riikidega, kellel on EMPga ühiseid huve, partnerlustes osalemisele.

18. EMP nõukogu tunnistas, et ELi strateegilises tegevuskavas 2024–2029 käsitleti piisavalt EMP riikide ühiseid probleeme. Ta tunnustas jõupingutusi, mille eesmärk on arendada välja sügavam ja vastupidavam siseturg, mis saab anda panuse võtmetähtsate tulevikutehnoloogiate arendamisse ja Euroopa pikaajalisse konkurentsivõimesse, ning tervitas jõupingutusi Euroopa tugevana ja turvalisena hoidmiseks.

Kliimamuutused, elurikkus ja rohepööre

19. EMP nõukogu leidis, et kestlikule, sotsiaalselt õiglasele, kliimanetraalsele ja keskkonnasõbralikule tulevikule ülemineku tagamiseks on vaja jätkuvalt suuri ambitsioone, ühiseid jõupingutusi ja kiiret tegutsemist. Ta kordas üleskutset loobuda energiasüsteemides fossiilkütustest õiglasel, korralikol ja võrdsel viisil kooskõlas 1,5 °C eesmärgi stsenaariumidega, kiirendades tegevust praegusel kriitilisel kümnendil, et saavutada nullnetoheide hiljemalt 2050. aastaks kooskõlas parimate olemasolevate teadusandmetega. Samuti kordas EMP nõukogu, pidades silmas EMP potentsiaali, üleskutset kolmekordistada kogu maailmas taastuvenergia tootmisvõimsus ja kahekordistada üleilmne aasta keskmine energiatõhususe parandamise määr 2030. aastaks ning kiirendada heiteta ja vähese heitega tehnoloogiate arendamist. Ta tervitas ELi jõupingutusi tagada Euroopa tööstuse konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamine.
20. EMP nõukogu tunnistas, et on tähtis tagada kindel, taskukohane ja kestlik energiaga varustamine ning kaitsta Euroopa energiataristut hübriid- ja muude ohtude vastu. EMP nõukogu toonitas, et süsinikuheite vähendamise ja konkurentsivõime tervikliku ja tehnoloogianeutraalse strateegia kaudu tuleks pakkuda tööstusele prognoositavust ning püüda ettevõtteid Euroopasse meelitada, Euroopas kasvatada ja Euroopas hoida.
21. EMP nõukogu tunnistas, et Venemaa Ukraina-vastasel agressioonisõjal on kahjulik mõju Euroopa energeetikasektorile, ning võttis teadmiseks edusammud Euroopa Komisjoni kava „REPowerEU“ rakendamisel. EMP nõukogu võttis teadmiseks hiljuti avaldatud ELi tegevuskava Venemaa fossiilkütuste järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks, mille eesmärk on vähendada sõltuvust Venemaa fossiilkütustest.

22. EMP nõukogu toonitas süsiniku hinnastamise keskset rolli rohepöördes ning jätkuvat ELi ja EMP EFTA riikide koostööd ELi heitkogustega kauplemise süsteemi arendamisel. Ta tunnustas käimasolevat tööd EMP EFTA riikide integreerimisel süsiniku piirimeetmesse. EMP nõukogu toonitas samuti vajadust tulemuslike meetmete järele, millega tagada heitkoguse andmete usutavus ning jätkata jõupingutusi kolmandate riikide andmete usaldusväärse tagamiseks.
23. EMP nõukogu võttis teadmiseks sõjaväelise liikuvuse paketi ja rõhutas, kui oluline on tagada tihe koostöö selle paketi nendes aspektides, mis võivad puudutada EMP EFTA riike ja EMP lepingut.
24. Kuna suur osa Euroopa heitkogustest pärineb transpordisektorist, kordas EMP nõukogu, et on oluline, et EMP riigid teeksid koostööd kestliku, konkurentsivõimelise ja toimepideva transpordisektori nimel. Jätkuvalt tuleks pöörata suurt tähelepanu keskkonnahoidlikule laevandusele ja lennundusele, sealhulgas lennujaama- ja sadamataristule. EMP nõukogu rõhutas vajadust kiirendada kogu EMPs kestlike transpordiliikide ja kestlike kütuste kasutuselevõttu, säilitades samal ajal äärealade, sealhulgas saareriikide ja äärepoolseimate piirkondade ühendatuse, ning vajadust tagada õiglane üleminek. Üleminek kestlikele kütustele nõuab nõudluse vastavusse viimist usaldusväärse ja skaleeritava pakkumisega, võimendades samal ajal kujunemisjärgus tehnoloogiaid, et hõlbustada tulemuslikku süsinikuheite vähendamist. Kaubavoogude tagamiseks on oluline suurendada vastupanuvõimet innovatsiooni, paindlike vastavusmehhanismide ja kestlikku taristusse investeerimise kaudu. Lisaks on äärmiselt tähtis suurendada raudtee läbilaskevõimet ja vähendada maanteetranspordi heitkoguseid.
25. EMP nõukogu väljendas oma täielikku pühendumust kliimamuutustega võitlemise jõupingutuste tugevdamisele, energiasüsteemi kestlikuks kujundamisele ning sellele, et jätkuvalt kaitsta meie looduskeskkonda ning hoogustada igas valdkonnas ringmajandust, eesmärgiga suurendada meie konkurentsivõimet. EMP nõukogu rõhutas, et on oluline jätkata ELi ja EMP EFTA riikide tihedat koostööd, et saavutada nende vastavad kliima ja elurikkusega seotud sihid ja eesmärgid ning täita Pariisi kokkuleppe ja Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku eesmärgid.

EMP nõukogu leidis, et on ülioluline käsitleda elurikkuse vähenemist, ning märkis, et ELi nullsaaste eesmärk ja koostöö puhtama Euroopa ja mürgivaba keskkonna nimel on selle hädatarvilik osa. EMP nõukogu toonitas, et on oluline tagada ühtsus ringmajanduse valdkonna normide osas, ja rõhutas vajadust tugevdada veekerksust kõigis sektorites.

26. Tunnistades, et kliimamuutused ja elurikkuse vähenemine on ülemaailmne väljakutse, kordas EMP nõukogu oma täielikku pühendumust ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030, Pariisi kokkuleppe ning Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku kui kliimamuutustega ja elurikkuse vähenemisega ülemaailmse võitlemise oluliste mitmepoolsete raamistike rakendamisele. Pidades silmas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentside COP28 ja COP29 tulemusi, rõhutas EMP nõukogu, et suurem ambitsioonikus Pariisi kokkuleppe alusel on jätkuvalt tähtis. Seetõttu pidas EMP nõukogu tervitatavaks teatist 2030. aasta järgsete riiklikult kindlaksmääratud panuste kohta ning kutsus kõiki osalisi üles, kes veel ei ole oma riiklikult kindlaksmääratud panuseid esitanud, seda kiiresti tegema. EMP nõukogu rõhutas, et 2030. aasta järgsed riiklikult kindlaksmääratud panused peaksid põhinema esimesel ülemaailmsel kokkuvõttel (GST-1), kajastama edasiminekut ja kõige kaugeleulatuvamaid võimalikke eesmärke, olema kooskõlas heitkoguste muutuse suundumustega, mis piiravad globaalset soojenemist 1,5 °C-ni, ja parimate olemasolevate teadusandmetega, võttes arvesse riikide erinevaid olusid; samuti peaksid need sisaldama kogu majandust hõlmavate absoluutsete heitkoguste vähendamise eesmärke, hõlmates kõiki kasvuhoonegaaside heiteid, sektoreid ja kategooriaid, ning näitama, kuidas osalised rakendavad esimest ülemaailmset kokkuvõtet (GST-1). EMP nõukogu toonitas, et riigid peaksid kehtestama oma kasvuhoonegaaside nullnetoheite eesmärgid ja/või kiirendama nende saavutamist ning pidama ambitsioonikat dialoogi peamiste sarnaselt meelestatud partneritega. Peale selle märkis EMP nõukogu Euroopa ambitsiooni säilitada oma juhtroll rahvusvaheliste elurikkusega seotud eesmärkide, eelkõige Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistikus seatud eesmärkide saavutamisel. Pidades silmas ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärgu tulemusi, toonitas EMP nõukogu, et kõikidel riikidel tuleb ajakohastada oma riiklike elurikkuse strateegiaid ja tegevuskavasid või need läbi vaadata, et tegeleda kiiremas korras elurikkuse vähenemise otseste ja kaudsete põhjustega.

Digipööre

27. EMP nõukogu tõstis esile asjaolu, et meediavabaduse ja meedia mitmekesisuse, toimetusliku sõltumatuse ning ajakirjanike kaitsmine ühes nende oluliste väärtuste austamisega, mis on sätestatud asjakohastes ELi õigusaktides, sealhulgas seoses sõltumatu meedia toetamise ja rahastamisega, on hästitoimiva demokraatliku ühiskonna jaoks digiajastul peatähtis.
28. EMP nõukogu toonitas, et on oluline, et EMP riigid teeksid tihedat koostööd konkurentsivõimelise, õiglase ja kestliku digipöörde tagamiseks ning selleks, et Euroopast saaks ülemaailmne liider strateegiliste digitehnoloogiate valdkonnas. Lisaks rõhutas ta, et digitaristu ja -teenuste terviklikkuse ja vastupidavuse tagamiseks on oluline kaitsta meie demokraatlikke ühiskondi ja kinnitada meie demokraatlikke väärtusi.
29. Märkides vajadust kiirendada tehisintellekti laialdast kasutuselevõttu tööstuses ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate poolt ning kooskõlas 11. veebruaril 2025 Pariisis kokku lepitud avaldusega kaasava ja kestliku tehisintellekti kohta inimeste ja planeedi hüvanguks, toetas EMP nõukogu väljapakutud tehisintellekti kasutamise strateegiat ja kutsus üles kaasama selle rakendamisse tihedalt EMP riikide ametiasutused, tööstussektori ja kodanikuühiskonna. Peale selle, et maksimeerida andmete väärtust ühiskonna ja innovatsiooni jaoks, rõhutas EMP nõukogu vajadust teha täiendavaid jõupingutusi tõelise Euroopa andmeliidu loomiseks, sealhulgas lihtsustades kehtivate õigusnormide järgimist ja parandades andmehaldust.
30. EMP nõukogu toonitas digiteenuste määruse ja digiturgude määruse peatse EMP lepingusse lisamise tähtsust. Võttes arvesse majanduslikku, keskkondlikku ja ühiskondlikku kasu, mis võidakse saada tehisintellektist, tunnistas ta lisaks, et on oluline luua Euroopas tehisintellektimäärusega tehisintellektialane ühine õigusraamistik ning tagada, et siseturule lastud ja EMPs kasutatavad tehisintellektisüsteemid oleksid turvalised, usaldusväärsed ja eetilised ning kooskõlas põhiõigustega, Euroopa väärtustega ja eetikapõhimõtetega.

31. EMP nõukogu märkis, et on oluline tugevdada küberturvalisust ja kaitsta inimesi, institutsioone ja elutähtsat taristut hübriidohtude eest. Ta tervitas Euroopa haiglate ja tervishoiuteenuse osutajate küberturvalisuse tegevuskava käsitlevat komisjoni teatist ning ELi kübersolidaarsuse määrust ja küberkerksuse määrust ning kutsus EMP lepingu osalisi üles jätkama tihedat koostööd selle nimel, et intensiivistada ühist tegevust siseturu vastupanuvõime suurendamiseks ning hübriidohtude ennetamiseks.
32. EMP nõukogu tunnistas, et on oluline tugevdada Euroopa pooljuhtide ökosüsteemi Euroopa kiibimääruse kaudu, mitmekesistades tarneahelaid, säilitades tehnoloogilise juhtpositsiooni ja arendades tootmisvõimsust ning jätkates ambitsioonikat tegevust kiibimääruse 2.0 alusel.

Sotsiaalne mõõde

33. EMP nõukogu toonitas EMP lepingu sotsiaalse mõõtmel olulisust, kusjuures see hõlmab tööõiguse, tervishoiu ja tööohutuse ning soolise võrdsuslikkusega seotud küsimusi. EMP nõukogu tunnistas, et õiglased ja hästtoimivad tööturud ja sotsiaalhoolekandesüsteemid ning suurem tööturul osalemine on olulised ning et on vaja tagada oskuste ja tööturu nõudmiste hea vastavus, mis on võtmetähtsusega õiglase rohe- ja digipöörde läbiviimiseks ja siseturu konkurentsivõime tugevdamiseks.
34. Tõstes esile sotsiaalkaitse, võrdsete võimaluste ja õiglase töötingimuste tagamise tähtsust, väljendas EMP nõukogu heameelt edusammude üle, mis on tehtud Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel, kusjuures see samm kujutab endast raamistikku, mille eesmärk on muuta Euroopa kaasavamaks ning vastupanu- ja konkurentsivõimelisemaks.

Koostöö tervise valdkonnas

35. EMP nõukogu tunnistas strateegilisi õppetunde, mis saadi EMPs tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise käigus COVID-19 pandeemia ajal. Sellega seoses jäid olulisteks prioriteetideks siseturu terviklikkus ja EMP lepingu tõrgeteta toimimine. EMP nõukogu toonitas Euroopa tervisealiidu loomise tähtsust ning jäi ootama ELi ja EMP EFTA riikide tihedamat koostööd terviseohtudeks valmisoleku ja neile reageerimise valdkonnas. EMP nõukogu võttis samuti teadmiseks esmatähtsate ravimite õigusakti ettepaneku, mille eesmärk on tagada vastupidavamad tarneahelad ja tugevdada Euroopa tootmissuutlikkust. EMP nõukogu jäi ka ootama täiendavaid edusamme ELi ravimialaste õigusaktide reformi vallas, mille eesmärk on käsitleda ohutute, tõhusate ja taskukohaste ravimite õigeaegset ja võrdset kättesaadavust ja tarnekindlust ning luua atraktiivne ja innovatsioonisõbralik keskkond ravimitealaseks teadus- ja arendustegevuseks ning investeringuteks ning ravimite tootmiseks Euroopas, samuti harvikaigusi ja antimikroobikumiresistentsust käsitlevad meetmed.

36. EMP nõukogu rõhutas, et on oluline tugevdada ELi meetmeid hoolduse ja vaimse tervise valdkonnas ning veelgi tugevdada tervisesüsteemide suutlikkust ja säilenõtkust, sealhulgas kliimakerksust, eelkõige valdkondades, kus pandeemia tõi esile puudujäägid.

ELi programmid ja ametid

37. Tunnistades ELi programmide panust rohelisema, digitaalsema ja vastupidavama Euroopa ülesehitamise, rõhutas EMP nõukogu, et EMP EFTA riikide osalemine mitmes ELi programmis ajavahemikul 2021–2027 on oluline, ning tunnistas nende märkimisväärset rahalist panust programmidesse.

38. EMP nõukogu toonitas, et EMP lepingu artiklis 78 on sätestatud, et lepinguosalisel tugevdavad ja laiendavad koostööd mitmes valdkonnas väljaspool nelja vabadust. EMP EFTA riikidel peaks olema ligipääs nende programmide kõikidele osadele, milles nad osalevad. EMP nõukogu toonitas teadusjulgeoleku suurendamise tähtsust ning kutsus lepinguosalisi üles tegema sellega seoses tihedat koostööd, sealhulgas rakendades riskijuhtimist ja muid asjakohaseid meetmeid.

Lepinguga on kõikidele liikmetele tagatud võrdsed õigused ja kohustused ning lepingu nõuetekohaseks toimimiseks on väga oluline, et neid põhimõtteid austataks. EMP nõukogu julgustas eelkõige kõiki Euroopa ja riikliku tasandi rakendusasutusi avaldama ja soodustama partnerlusvõimalusi kogu EMPs ning tagama, et kõik osalejad oleksid täielikult teadlikud EMP EFTA riikide õigustest ja kohustustest ELi programmides osalemisel.

39. EMP nõukogu rõhutas, et laialdane koostöö kosmosevaldkonnas on võtmetähtis Euroopa tööstusliku baasi tugevdamiseks ning siseturu terviklikkuse ja hea toimimise tagamiseks. Ta võttis teadmiseks käimasolevad arutelud seoses EMP EFTA riikide osalemisega turvalise ühenduse programmis ja ELi kosmosetegevuse määruse ettepaneku.
40. Ilma et see mõjutaks eelseisvaid ELi tasandi läbirääkimisi mitmeaastase finantsraamistiku üle, kutsus EMP nõukogu üles pidama pidevat dialoogi 2027. aastale järgneva programmitöö perioodi ettevalmistuste üle, et tagada uute programme käsitlevate õigusnormide varajane lisamine EMP lepingusse, võttes arvesse, et EMP EFTA riikide osalemine tuleneb EMP lepingu sätetest. Lisaks rõhutas EMP nõukogu, et on tähtis tagada EMP EFTA riikide ja Euroopa Liidu tõhus koostöö tulevaste ELi programmide kavandamisel kooskõlas EMP lepinguga.
41. EMP nõukogu toonitas, et rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise paketi peatne inkorporeerimine EMP lepingusse on oluline samm võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu.

Finantsmehhanismid

42. EMP nõukogu tuletas meelde, et EMP lepinguga nähakse ette EMP EFTA riikide osalemine siseturul, ning sellega seoses tuletas ta meelde, et EMP EFTA riigid aitavad EMP ja Norra finantsmehhanismide kaudu kaasa sotsiaalsete ja majanduslike erinevuste vähendamisele EMPs lepinguosaliste hüvanguks, et edendada EMP lepingu osaliste kaubandus- ja majandussuhete pidevat ja tasakaalustatud tugevdamist kooskõlas EMP lepingu artikliga 115.
43. EMP nõukogu väljendas heameelt selle üle, et 1. augustil 2025 jõustus Islandi, Liechtensteini, Norra ja ELi vaheline EMP finantsmehhanismi leping (ajavahemikuks maist 2021 kuni aprillini 2028) ning Norra ja ELi vaheline Norra finantsmehhanismi leping (ajavahemikuks maist 2021 kuni aprillini 2028).
44. Pidades silmas nende finantsmehhanismide edukat rakendamist ajavahemikul maist 2021 kuni aprillini 2028, tervitas EMP nõukogu EMP EFTA riikide ja teatavate toetatavate riikide vahel kahepoolsete vastastikuse mõistmise memorandumite ja programmilepingute sõlmimist ning jääb ootama kahepoolsete vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimist kõikide toetatavate riikidega, et kehtestada selge raamistik ja ajakava rahaliste vahendite tõhusaks ja õigeaegseks rakendamiseks, mis aitab kaasa kokkulepitud temaatiliste prioriteetide, esiteks Euroopa rohepöörde, teiseks demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste ning kolmandaks sotsiaalse kaasatuse ja vastupidavuse edendamisele.
45. EMP nõukogu rõhutas, et lepinguosalisel hindavad ja käsitlevad protokollis 38D artikli 10 valguses majanduslikke ja sotsiaalseid lahknevusi Euroopa Majanduspiirkonnas, ning, tuginedes hindamisele, alustavad aegsasti enne finantsmehhanismi 2021–2028 lõppemist tulevase läbirääkimisi järgmise finantsmehhanismi üle, et vältida lünki rakendamisel ning võimaldada tulevast rahastamisprospektiivi tõhusalt ja tulemuslikult kavandada.

Kalandus ning kala ja kalandustoodete turulepääs

46. EMP nõukogu võttis teadmiseks ELi poolt Islandi ja Norraga sõlmitud kahepoolsete lepingute kahe lisaprotokolliga jõustumise, millega nähakse kuni 2028. aasta aprilli lõpuni ette tariifikvoodid teatavate nendest riikidest pärit kalade ja kalandustoodete importimiseks ELi turule.
47. EMP nõukogu liikmed märkisid kahetsusega Kirde-Atlandi makrellivarude tõsist halvenemist ning mõistsid, kui oluline on jõuda õigeaegselt üldise jagamise kokkuleppeni.
48. EMP nõukogu kinnitas ühtlasi taas EMP lepingu protokollis nr 9 (kalade ja muude meresaadustega kauplemise kohta) sätestatud kohustusi.
49. EMP nõukogu liikmed toonitasid, et kalandusküsimustes on väga oluline tagada konstruktiivne koostöö, mis peaks olema tasakaalustatud ja vastastikku kasulik, eelkõige seoses ühist huvi pakkuvate kalavarude säästva majandamisega.
50. EMP nõukogu liikmed tunnistasid veel lahendamata kalanduspoliitikaküsimuste jätkuva käsitlemise tähtsust, eesmärgiga need küsimused lahendada, ning märkisid ELi ja vastavate EMP EFTA riikide vaheliste kahepoolsete kalandusalaste dialoogide olulisust ning vajadust ELi ja vastavate EMP EFTA riikide vaheliste jagamise kokkulepete järele.

Põllumajandustoodetega kauplemine

51. EMP nõukogu tuletas meelde EMP lepingu artikli 19 kohaseid lepinguosaliste kohustusi ja kutsus lepinguosalisi üles pidama dialoogi põllumajandustoodetega kauplemise tingimuste läbivaatamiseks, et saavutada järkjärguline liberaliseerimine nende põllumajanduspoliitika raames. EMP nõukogu julgustas lepinguosalisi vaatama EMP lepingu protokollis nr 3 artikli 2 lõike 2 ja artikli 6 raames uuesti läbi töödeldud põllumajandustoodetega kauplemise korra, et kõnealuses valdkonnas kaubandust veelgi edendada.